

KELL-E SAJTÓ?

Mult számunkban nemcsak azt írtuk meg, hogy a vonat Saskatchewanban halálra szabdalta egy honfitársunkat, British Columbiában egy bányásztestvérünket életveszélyesen megsebesítette a lezuhanó szikla és hogy egész Kanadaszerte rettenetes nyomorban tengődnek a munkanélküliek — hanem egyúttal megírtuk azt is, hogy a francia Quebecben még a befolyosó önkormánylatok is levett kalappal hallgatják a magyar Himnuszot, hogy Montrealban felhőkarcolók hirdetik a magyar elme alkotársát és Saskatoonban magyar diák vitte el a legelső tanulóknak kijáró pálmát. Jelen számunkban sem csupán arról írunk, hogy milyen kilátástalan a tavasz ellenére is a helyzet, nemcsak a borzalmakat, nélkülözéseket és kedvezőtlen híreket tárljuk fel olvasóinknak, hanem egyúttal és főleg azokról a fejlődési lehetőségekről és máris elért eredményekről emlékeztünk meg, amelyek a lelkesedést, az indítót, mozgató és dialektikus vezérő erőt képviselik számunkra még a legnehezebb időkben is.

Pedig sem a mult számunkban, sem pedig a jelenben nem mondtunk el közel sem mindent Magyarokadáról, amely a szót is torokra fojtó szegénység ellenére is olyan életerős és nagyrahatott nekilendülésnek biztos jeleit hordja magán, hogy nem lehet mindarról egy-egy szám keretében beszámolnunk. A Kanadai Magyar Ujság azonban nem is történelmi adattár, hanem az eseményeknek hű krónikása, amely éppen nem a rossz oldalát keresi a dolgoknak, hanem igyekszik a lehető legkedvezőbb beállítással úgy szolgálni a kanadai magyar olvasók érdekeit, hogy megbízható és lehetőleg minél gyorsabb és pontosabb hírszolgálatnyújtása mellett számottevő tényezőjévé váljon a kanadai magyar élet kialakulásának mindenegyes mozzanatában.

És majd ha a kanadai magyarságnak meg lesz az a politikai és társadalmi befolyása illetékes körökben, ha majd nemcsak egyetlen tanár, országgyűlési képviselő, minél több orvos, tanító, városi és községi előljáró, illetőleg szavazati joggal bíró polgár kerül ki majd az öntudatos magyar munkásság sorából: akkor majd talán mi is gond nélkül hunyhatjuk le szemünket, de addig nem. Mint aránylag azt kevesen méltányolják kellőképpen, a kanadai magyar sajtónak missziója van az idezzakad magyarság életének kialakulásában. És ha kezdetleges eszközökkel is, de addig kell magyar önértékünk — sokszor sajnos mesterkéltségek — életbentartására venni a dobot, míg célunkat el nem értjük és a közvéleményben nem alakult ki a fajunkat megérdemlő jóakarattal, melynek nyomán majd a most éhségtől bágyadt munkások megelégelt kalapálnak ki az újhaza megcsappant kincseskamrájából.

Ezt az alkalmat meg kell ragadnunk, hogy bejelentsük Kanada magyarságának, hogy elérkezettünk egy újabb látszólag szerény, de lényegében elvi fontossága újabb határköhöz: a Winnipegi Magyar Dalkör önálló hangverseny keretében mutatkozott be nemcsak a magyar, hanem a meghívott előkelő angol közönség előtt is. Nem ez az első nyilvános szereplése kanadai éneknek és itt csak elismerőleg írhatunk azokról, akik a jeget ezen a téren éveken ezelőtt már megtörték. Ez volt az első eset azonban, hogy sikerült magyar műkedvelőket a rendszerint csupán hívatásos művészeknek kijáró körülmények között önállóan felléptetni a hangversenydobogón, ami legkiválóbban bizonyítja, hogy a Kanadai Magyar Ujság által régóta hirdetett elvet igenis be lehet vinni a gyakorlatba és az Isten-adta

magyar értékeket nem szabad pókhálósodni hagyni a magunk szűk körében, hanem el kell ismertetni a világgal.

Régi nagy hibánk nekünk magyaroknak, hogy sokszor talán túl szerények vagyunk — viszont ugyanakkor mi csodálkozunk azon legjobban, hogy nem vesznek elég komolyan bennünket. Különösen ebben az amerikai üzleti szellemben gondolkodó világban volna pedig szükségünk arra, hogy ügyes hirdetései politikával gyümölcsözőtessük mindazt, amire büszkék lehetünk. Ki kell tehát termelni és minél szélesebb körben be kell mutatni a magyar élni akarást és kulturát bizonyító tehetéseinket. Mint a már nyugodtabb vizeken evező nemzetiségnek — úgy nekünk is elő kell lépünk az ismeretlenség penészszagú homályából, ha nem akarunk élve eltemetkezni a kanadai nemzetiségi felszivódás tarka-barka zürzavarában.

És talán itt kapcsolódik bele a Kanadai Magyar Ujság szerepe legszorosabban a magyar életbe: megragadni minden alkalmat arra, hogy a kanadai magyar boldogulást előkészítő összeköttetéseket születté értékeink felhasználásával okosan, tervszerűen kihasználjuk, szolgálatára lenni minden becsületes honfitársunknak, mindenegyes magyar egyházközségnek és egyetnek, tehát egyének és tömörülések egyaránt, hogy úgy a magyar, mint az angol közvélemény ne csak tudomást szerezzen a százezer kanadai magyarról, hanem egyúttal egyszer és mindenkorra beidézze a lelki világába az is, hogy az a százezer kanadai magyar a Dominion legértékesebb elemel közül való.

Ismét hazudnak a csehek

A csehek által Pozsonyban kiadott "Slovensky Dennik" április 25.-én förtelmes hazugságokkal éleltelenített cikket közölt, amelyben a magyar népek talán örökre legnagyobb szabadságát és szabadságát rágalmhadjárattal népszerűtlenné tenni. A cikk különben szóról-szóra így szól:

"Kossuth idegen pénzeket hamisított. Amerikából állították hárommillió dollár értékű bankjegyet küldött Magyarországra. A magyar sajtónak mostanában sok gondja van Windschgrätznek a francia frankok hamisításának sorsával. A magyarok ügyvitelük meglehetősen a véreskezű Haynau hóhér-generális és méltó társa, Windschgrätz által bitófára juttatott honfitársai emlékére. A magyarok azonban önmagukat is vadóják pénzhamisítással. Hiszen még sokan emlékeznek arra a röpiratra, melyet még Kossuth idején adtak ki. Azóta komoly művek (?) is bizonyítják, a magyar szabadságos vétkességét s legutóbb azt olvastuk Berze-

vicz Albertnek, a Magyar Tudományos Akadémia elnökének Magyar Történelem könyvében, hogy Kossuth is nagyban hamisított pénzt küldött. Berzevics megemlékezik az áruló magyar emigránsokról, többek között Gelich Richard ezredesről, ki Londonban, sőt egész Európában összeköttetést tartott Kossuth embereivel, kitől később aztán elpártolt és az angolok szolgálatába szegődött. Az 1852-56-ik években Gelich titkos osztrák kémszolgálatban állt és később is tovább működött ezen a téren.

1858 októberében Gelich átadott az osztrák hatóságoknak egy részletes jelentést, melyben sok érdekességet közöl a Kossuth féle emigrációról. Azt adja elő többek között, hogy Kossuth háborús készülődésére Angliától és Amerikától tetemes pénzeszszegyet kapott, mely tőke egy londoni Sievekin nevű bankárnál volt letétben. Kossuth ezen a pénzen Amerikában fegyvereket és felszereléseket vásárolt össze, sőt volt neki Londonban

egy pénzhamisító műhelye (?) amely korlátlan mennyiségben hamisította a dollárokat.

Kossuth ott nyomatta ki és az ő megbízottja Figyelmesy által küldötte Magyarországra a különböző bankjegyeket \$3,000,000 értékben s ezzel akarta alátámasztani forradalmi tervét. Összekötésben volt még Kossuth különböző politikai tényezővel Szerbiában, Rumániában és Törökországban. Gelich előad emlékiratában még más apró eseményeket is arról, hogy Kossuth milyen előkészületeket tett Magyarországra való visszatérére. Ezt minden körülmények között ki akarta erőszakolni s erre az esetre Szerbiában rengeteg fegyvert halmozott össze. Később megbízottját elküldte Oroszországra is, de összes feltevései rombadöttek, mert a kormányok nem álltak szóba az ilyen forradalmárokkal.

A magyar ellenforradalmárok örömmel gondolnak arra, hogy Kossuth is hamisított (?) idegen valutát, sőt Berzevics egyáltalán nem veszi őt pártfogása alá. Ismeretes, hogy Bécsből 1848-ban nevezték ki Kossuthot pénzügyminiszterre, hogy általmatlanná tegyék. Kossuth azonban azzal segített magán, hogy magához fogadott egy cseh (?)

Ünnepeljük hősi hallottaink emlékét

Magyarország 1924. XIV-ik törvényekében a világháborúban elesett hősök emlékére szentelt május utolsó vasárnapját. Ez óhazai ünnep az óceánon innen nem igen volt ismeretes, de az 1930. április 28.-án és 29.-én Clevelandon tartott Kath. Nagygyűlés e törvényekket a résztvevőkkel megismertette s elhatározta, hogy Amerikaszerzte az amerikai Decoration Day-el — amely szintén május hó utolsó vasárnapjára esik — évről évre meg fog emlékezni a magyar hősi halottakra!

Rev. Matty windsori plébános a kath. nagygyűlés ezen megállapodását a Windsorban élő ref. és evang. lelkesekkel is

hivatalnokot Duska Ferenc személyében, aki átvette a magyar államkincstár készpénz készletét 506,000 forint értékben. Amikor később elfogták akkor találtak meg ezenkívül 516,000 forint értékű ércpénzt arany és ezüstben, tehát eszerint megta- karított szép összeget, viszont emellett kijátszotta az egész világot a kibocsátott Kossuth bankokkal, melyek segítségével Kossuth kikényszerítette forradalmi tervét."

Teljesen felesleges megjegyeznünk, hogy a Slovensky Dennik csupán azért találta ki a fenti gyerekeset, hogy Kossuth emléket és áldásos tevékenységét meggyalázza a szélfúvó Windschgrätz sajnálatosan felfújt pénzhamisító "üzemével" való összehasonlítással. Amellett, hogy az egész cikk szemenszedett történelmhamisítás, a magyar nép olyan kimagasló vezetőjét, mi több, apját szeretné ferdé megvilágításba helyezni, hogy ez ellen nemcsak mi tiltakozunk, hanem azok a derék szlovák testvéreink is, akik 48-ban Branyiszkc és a többi észak magyarországi csatamezőn vallottak színt a magyar szabadság mellett a csehek által sugallt osztrák elnyomatás ellen.

HENRY FORD BÉCSBEN

Bécsi jelentés szerint Henry Ford autókirály a közeljövőben családjával együtt többheti tartózkodásra Bécsbe érkezik. Ott tartózkodása magánjellegű legyen, de azért érintkezést fog keresni az osztrák ipari körökkel.

ELFOGY A MÉCS IS

IRTA: KALLAY JÁNOS

1.

Lilázó csikok sávozták a hamuszín eget.

Viszlainé kiült a padra. Keze imára simult. Aszott ajkával lecsókoita a port, az ócska imakönyvről.

Mindig itt kalandozott az ájtatos szavak betűtengerében. Mindig ide lökte vissza a réplátó kétségbeesés. De az ereszkedő félhomálytól nem tudott már belemélni a világos ígékbe. Fátynak takarta a betűket. Csak forgatta a sárgult lapokat s a rajta sorjázó, fekete figurákat bolyongott révedező tekintete.

... Minden nap hamarabb köszönt be az este. Minden nap hosszabbak lesznek az álmatlanságban átvérgődött éjszakák. Nem érezik megnyugvás, nem virrad öröm, amelyet vig szavakba pergetve, deríthetné fel övéi napjait. Inkább egyre nő a szükség s az, akit vár harmatos hajnalok pirkadásától késő éjszaka leborultság: nem jó.

Mikor már tavaszba hajolt a télutó, nagy bizakodások közt vándorolt ki a faluból Viszlai Márton. Vitte a vágy, hogy az íthón kolduskenyerét fécserejé Brazilia csengő ércet termő csodavilágával. Igérte, hogy mi helyt sora engedni, maga után hozatja a családját is. Jöttek a levelek, szinesek voltak reménytől, hittől. Aztán meggyérült a számuk, utolsó levelében pedig azt írta, hogy átkozza a perccet, amikor hitt a hazugsággal megkent nyelvek hímes szavának s elindult a tengerentúrra.

"De azért ne sirjatok, lelkeim — írta ekkor — megelégtöltem ezt a kinlódást, megláttok egyhamarra. Egy hónapoz ilyen tájt nem lát má engem ez a hely ... Pézt most nem küldhetek, kedves, mer magamnak is alig akad. Aki keveske van, azt kell tartogatni, kuporgatni, amég kitelik az utra. De azért ne legyen aggságtok. Vannak még a mi falunkba jó emberek. Iharosék meg Csökiék kiségeknek addig benneteket, oszt én megfizetem ha Isten hazavezérel innen..."

Azóta 3 hónap hõmpölygött le renyhén az idõ vizein, de Viszlai Márton nem jött, jelt sem adott magáról. Az asszonyában mindinkább összecuklott a váras repesõ öröme, egyre több helyt adott a szorongó sejtéseknek. Napszám sem igen akadt. Végso szükség idején — ez pe-lanságban átvérgõdött éjszakák. Nem érezik megnyugvás, nem virrad öröm, amelyet vig szavakba pergetve, deríthetné fel övéi napjait. Inkább egyre nõ a szükség s az, akit vár harmatos hajnalok pirkadásától késõ éjszaka leborultság: nem jó.

... Egyre sürsödött a házakon elõmlõ sötét. A pillodó világ körülsongta a csõnd.

— Hát édesanyám, nem eszünk még most se?

Viszlainé fölzrezent. Mari állt elõtte szétvetett lábbal. Mõgõtte felõsködtek a testvérek. Viszlainé mosolyogni próbált, de csak görcsös fintortól vonaglott meg az arca.

— Mingyár, kicsi fiam ... — Ne mingyár, hanem rõtõn, mer ehes vagyok má! — Lázadón dobant a gyereklába. Az anyjában megcsuklott a rendreutasító szigor. Felállt, betétovázott a házba, celtalalt, motozott a sõtétben, végül mégis rá kellett szánni magát a nehéz utra.

2.

A konyhát megülõ félhomályt átvibrálta a gyertya pisla fénye. Szerteszórtan vacsorált a család. Az asztalnál Csöki csám csogott egymaga. Felvágott a szeme, aztán vissza sem bõlntva görbedt újra tányérja fölé.

Viszlainé rebbedezett szemmel nézett végig az elutasító közöny embereken. Nehezen türemlett ki belõle a szó, amit azok már mondatlan is tudtak.

A férfi lapos pillantása rásütött ujból. Csökiné förgetegest sõhajtotta a falmenti lócán s megbillent husos ajka a lányra felé.

— Ergye, Lidi, lottyntis e' kis tejet abb' a fazekba.

Viszlainében lábraemelkedett a panasz. Szava alázatos legõnyedéssel hajlott a gazda felé, hogy kierzakolja belõle a jószív elutasító szavait, de az fülelõmozottan hörpölte az ételt. Helyette az asszonyból csobant ki a magasra polcozott jószívesség:

— Ne sirongálja a mi fülnkbe, lelkeim! Mi se vagyunk kübül, csak kiségekünk valamelyest, aki nem okoz nehézséget.

Szaporán pillogott a szeme. Beszéde kenetesen zengett.

— De halold, Terám, nem-hogy terhemre vóna, õrizzenek attul a mennybéli szentek, de az

megse való ám, hogy folyvást a mi vérünkön élõdtök. Adni köll ma már a tisztességre is. Mér nem keresõl napszámot?

Viszlainé megingott a záporos szavak ostroma alatt.

— Dejszen, ha ... — Jóvan no, — hajított közbe két kézzel Csökiné, — tudom má: ha vóna, de nincs. De honnem, csak keresni kéne! Kõdis vagy, hogy így kikunyerá-lod más szájjal az ételt? Nahát Nékinék se ingyér hullott, aki a magunké ... Ugyan ne emlegesd azt a híres uratad, itt hagyott tükteket a nyomoru vesskõdésbe. Ki tunná mfor gyün az meg? Összeakadt amná valamí cifrával, oszt inkább azzal tõtõzik most a világba ... Na mámeg há a pokõba szalacc?

Viszlainé már az ajtóból fordult vissza.

— Dehogy veszem el a tiétek ... Kifordulna a gyerekim szájjal, ha más maradna ehes miattuk.

Elképedve tágitottak utána

— Ez a szégyény is meghibbant má ...

3.

A két kisebbet ágyba lehetett valahogy dugni, de Marci dacra szegte a nyakát. Az anyja sirt. Keservében összekotorászt a kenyér mellé némi hullot gyümölcsöt s duruzsoló hangon rin-gatta álomba a kis elégedetlenkedõt:

— B'fa Marcikáza, ha apátok íthon vóna, más világot látnánk. De meggyün õ, gyerekem meggyün má hónap biztosan.

Megcsuklott a hangja. Gondolatai közé belefrocsent Csökiné rossz nyelvére a méreg.

Visszacseráltak az urát típrõ szavak. Irtózáttal görnyedt rájuk, mint egy ujonnan felbukant rémre. Ráezzent, elretent annak lehetõségétõl.

Még zaklattottabban iklatott a napok sodrában. Iharosékra már nem is mert gondolni. Akadt kétnapi mosás a jegyzõnél, babramunka a konyhakertben, rövidke, párnapos dolog, amely átmenti a megéhezett embert a holnapra.

Aztán megint senimi. Örökös gyõzködésben teltek napjai, azonban lassan, észrevétlen belefáradt a harcba, ereje gyõngült, fokonkint roppant korán õrege-dõ, bus fiatalisága.

És jött egy nap. Délbe forduló idõben Viszlainé kereste a kisbírõ. Marci ujjongva rohant az udvarról a házba.

— Gyüjõn, édes! Hiyati a bírõ ur! Hir gyütt apánkrul!

Rõbbent az asszony. Az õrõmtõl elfult a torka. Kendõt cserélt. Reszketõ kézzel kötõtte csomóra az álla alatt.

Ment. Szive szorult.

— Dicsértessék a Jézus ... Bõlított a bírõ. Mellette ott állt egy idegen ember.

Nézett az asszony. Várta a szót. Tusakvó csend vonaglott köztük.

— Hivatott bírõ ur ... Tépkedve gyürte keszkendõtét. Krárogott a bírõ, felnézett Viszlainéra, oldalt az idegenre, az pedig õra.

Végre odamondták riadozó fejének:

— Viszlainé lelke, ez a de-rék legény, becsületes nevén Csupor István, egyhelybe vót Amerikában a te uraddal. Nem-régibe' tért meg onnan Bogár-

dib, oszt elhozta a hirt ide is Viszlai Mártonrul.

Lenézett a csizmája hegyére, onnan felszaladt tekintete a mennyezet magosság, hogy végül visszatévedjen az asszonyra

— Hasztalan vót minden igyekvése, hogy visszakérülhesen. Nem vót honnan elõteremtse a pézt, aki csak az utra kifussa. Megfogott bizakodása, a végin osztán, Isten kegyelmezen árva lelkek, keserü buskodása arra vütte, hogy elveszítse magát még a nyár derekán ...

Eszelõs sikoly turta szét a szomorú beszéd nyugodt méltóságát. Lázásra gyult szemmel, ziláltra dult hajjal állt ott Viszlainé. Fején félrecsuszott a ken-dõ. Dereka megnyult.

— Nem igaz! — sikongta el-torzult arcval.

Szédülõ feje visszanyeklett. Felszakította az ajtót. Lázás li-hegés fogta el, mire hazaért.

— Meggyütt-e apátok? Azok fejüket rázták. Üveges szeme rájuk táglult. Bogarásztta az agyában összekuszált gondolatokat, közben csõkönyös szívóssággal mozgott az ajka:

— Nem igaz ... nem igaz ... Rákoocant nyugtalan sürgetéssel nagyocsa fiára:

— Szalagj csak ki, Marci-kám, nédd, nem gyün-e az uton Sietve õtõzõtetni kezdte gyermekeit. Igazottan sürgött erre-arra. Izaghatta rajtuk a ruhát.

— Menjetek apátok elibe ... — hadarta egyre, — gyorsan, gyorsan ám, mer türelmetlen lesz, ha megvárjátok.